

досягнення певної кар'єри, повинна розробити для себе програму власного мовного розвитку і прагнути до її реалізації. При цьому треба усвідомлювати, що кожна людина має не тільки мовні права, а й мовні обов'язки громадянина Української держави – володіти державною мовою – сучасною українською літературною мовою, пропагувати й захищати її. Допомогти їй у цьому мають педагоги, викладачі-словесники.

Міцну й заможну Українську державу побудує нове покоління українців, яке матиме високу духовність, тверезий розум, міцну волю й національну державницьку свідомість. Жити в сильній, правовій, багатій Україні – таким повинен бути соціальний імператив сучасного українського студентства” [7].

Ректор Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, академік АПН України В. П. Андрущенко зазначає: “Стратегія розвитку вищої освіти полягає у виконанні таких основних завдань: зміцнення національної системи освіти й адаптування до ринкових і демократичних перетворень, входження освіти України в європейський і світовий освітній простір. Пріоритетами освіти при цьому є не знання самі по собі й навіть не “потреби народного господарства”, а розвиток особистості й формування громадянина, здатного самостійно і вільно мислити й діяти” [8].

Література:

1. М. Романюк. Духовність і здоров'я дітей – пріоритетні цілі // Педагогіка і психологія 2001. – № 5.
2. М. Боришевський. Виховання громадської свідомості особистості // Педагогічна газета. – 2001. – № 5.
3. Гончаренко С. У. Проблеми гуманітаризації змісту шкільної освіти // Педагогічна газета. – 2001. – № 5.
4. Кремень В. Г. Філософія освіти XXI століття // Вища школа. – 2002. – № 6.
5. Таланчук П. М. “Освічене мурло набагато страшніше, ніж мурло неосвічене” // Освіта. – 2001. – № 73–74.
6. Кремень В. Г. Формування особистості в умовах розвитку української державності // Освіта. – 1999. – № 60–61.
7. Мацько Л. І. Формування національно-мовної особистості // Педагогічна газета. – 2000. – № 12.
8. Андрущенко В. П. Теоретико-методологічні засади реформування вищої освіти України // Педагогічна газета. – 2000. – № 12.

Н.І. Білоконна

ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Реформування національної освіти вимагає якісно нової підготовки учительських кадрів, здатних спрямувати і виховати людину майбутнього. Виходячи з цього, головною метою сучасної школи є розвиток цілісної особистості та підготовка активного, творчого громадянина нашої держави. Основна ідея сьогодення-людина, не засіб, а мета, тому не дитину треба пристосовувати до системи освіти, а школу до неї. У формуванні особистості центральним стає виховання загальнолюдських цінностей, стимулювання внутрішніх сил до творчого саморозвитку і самовиховання.

Головним чинником у розв'язанні цього завдання є вчитель початкових класів. Адже саме з ним починається шкільне життя майбутніх громадян нашої держави, і саме від нього залежить, якими вони стануть. Сучасна початкова школа чекає на професіоналів високого класу, бо багато втрачає учень молодших класів, коли його навчає педагог, не здатний розвивати, захищати й оберігати дитину, її індивідуальність і неповторність.

Проблема формування творчої особистості вчителя знайшла глибоке висвітлення у працях В.О.Кан-Калик, Н.Д.Никандрова, Н.В.Киричук, Л.В.Кондрашової, В.О.Сластьоніна, С.О.Сисоевої та ін. Але сьогодні ще існує протиріччя між масово-репродуктивною системою підготовки кадрів і можливостями творчого потенціалу кожної окремої особистості. Ось тому пошуки шляхів подальшого вдосконалення результативності вузівського навчання, яке б мало кардинальний характер та нові підходи до підготовки фахівців, – є надзвичайно актуальною проблемою.

Формування творчої особистості майбутнього вчителя початкових класів на педагогічному факультеті Криворізького державного педагогічного університету розпочинається з першого дня навчання. Навчально-виховний процес будується на умовах педагогічної взаємодії у системі відношень «викладач-студент». Це означає, що студент виступає активним суб'єктом навчальної діяльності; програми та зміст навчання підпорядковуються кінцевій меті-формуванню особистості, індивідуальної неповторності майбутнього фахівця; процес навчання є обов'язковою творчою взаємодією викладача і студента, їх співдружністю та співпрацею.

В період адаптації першокурсників обов'язково проводяться дослідження мотивів вибору учительської праці, що допомагає більш кваліфіковано спланувати виховну роботу й надати їй професійного спрямування. Обов'язковим є виявлення рівня творчого потенціалу студентів факультету (на основі тестування за методикою В.І.Андрєєва). Так, наприклад, аналіз результатів тестування показав, що із 120 першокурсників денного відділення 0% мають високий рівень розвитку, 54% – трохи вищий середнього, 37% – середній рівень, 9% – трохи нижче середнього, 0% – низький. Ці результати допоможуть якомога раніше включити майбутнього вчителя до педагогічної творчості за допомогою фундаментальних дисциплін, що вивчаються на факультеті.

Найбільша роль у підготовці творчої особистості вчителя початкових класів належать дисциплінам психолого-педагогічного циклу. У процесі їх вивчення прагнемо не лише озброїти студентів певними знаннями й уміннями, а й навчити творчо застосовувати набуті знання в педагогічній діяльності.

Відвідування лекційних, семінарських і практично-лабораторних занять показало, що викладачі університету включають у навчально-виховний процес активні форми та методи, визначені у багатьох наукових дослідженнях (С.У.Гончаренко, Л.В.Кондрашова, Н.Є.Мойсеюк та ін.). За допомогою проблемних лекцій, творчих завдань, педагогічних задач і ситуацій, елементів ділових ігор, дискусій та дебатів, моделювання різних форм роботи з молодшими школярами та їх батьками у студентів поступово формується готовність до творчої діяльності. У навчально-виховній процесі майбутні спеціалісти знайомляться з ідеями розбудови української національної школи, набувають особистісно-гуманістичної орієнтації в спілкуванні, діяльності та стосунках між педагогом та учнем. Вчимо студентів широко і творчо використовувати нові вітчизняні і зарубіжні

технології навчання. Семінарські й практичні заняття дають можливість нашим вихованцям відчувати творчий характер педагогічної діяльності вчителя, побачити нове в його роботі, допомагають по-іншому подивитися на взаємовідносини "учитель-учень", формують педагогічне мислення майбутнього вчителя.

Значне місце у професійному становленні вчителя початкової школи займає педагогічна практика, під час якої студенти набувають педагогічного досвіду керівництва навчальною і виховною роботою. На педагогічній практиці разом із вчителями базових шкіл намагаємося створювати творчу атмосферу, максимально підтримувати ініціативу та самодіяльність кожного студента. У безпосередній роботі з молодшими школярами у майбутніх спеціалістів формуються навички організації та проведення різних форм виховної роботи: загальношкільних свят, зустрічей, змагань, вікторин і бесід, засідань клубів за інтересами, конкурсів, ігор тощо.

Професійному становленню майбутнього вчителя сприяють традиційні зустрічі з випускниками факультету, з досвідченими майстрами педагогічної праці; диспути на педагогічні теми ("Який він, сучасний педагог?"), "Як знайти своє покликання?"; конкурси педагогічної майстерності; предметні олімпіади; вечори запитань і відповідей; бесіди ("Секрети професійної майстерності", "Сторінки життя видатних педагогів", "Турботи вчителя початкових класів", "Сторінки передового педагогічного досвіду" тощо). У процесі проведення всієї роботи намагаємося дотримуватися особистісно орієнтованого стилю спілкування зі студентами. Це дає змогу спостерігати за ними, бачити зміни і найменші зрушення в їхньому розвитку, розуміти причини поведінки, приймати варіативні рішення. Кожному студентові створюємо "ситуацію успіху", надаємо можливість виявити себе в чомусь особливо яскраво, творчо, індивідуально. Постійно підтримуємо творчі починання студентів, розуміючи, що всі практичні уміння і навички можуть стати доброю основою для подальшого удосконалення педагогічної майстерності вчителя. Але в підготовці вчителя початкових класів є ще й певні проблеми, які потребують особливої уваги і серйозного розв'язання:

1. Поліпшення роботи молодих вчителів з обдарованими дітьми.
2. Підготовка вчителів до роботи в малокомплектних школах, кількість яких збільшується.

3. Підготовка вчителів до роботи з першокласниками в умовах різнорівневої підготовки дітей до навчання.

4. Формування культури мовлення учнів початкових класів в умовах діалектного та російськомовного оточення. Розв'язання цих завдань сприятиме якісній підготовці вчителів до роботи в умовах оновленої початкової школи. А добре орієнтування у широкому спектрі сучасних інноваційних проєктів, ідей, напрямків, різних моделей шкіл і практичне опанування найефективнішими освітніми технологіями дозволить їм стати справжніми професіоналами освітянської ниви XXI століття.

Література:

1. Андреев В.И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности. - Казань, 1988.
2. Зязюн І.А. Педагогіка добра: ідеали і реалії. - К., 2000.
3. Кан-Кальк В.А., Никандров Н.Д. Педагогическое творчество. - М., 1990
4. Киричук Н.В. Формування творчої особистості вчителя. - К., 1991
5. Кондрашова Л.В. Процесс обучения в высшей школе. - Кривой Рог, 2001.